

adviesburomonster.nl
rechtkundig advies

aan: College van B&W van de gemeente Coevorden
Postbus 2
7740 AA Coevorden
kopie: info@coevorden.nl

betreft: HANDHAVINGSVERZOEK bestrijdingsmiddelen percelen

datum: 6 juli 2026

ons kenmerk: m22542

namens: Vereniging Meten=Weten, KvK-nummer 74720295
ism bewonersgroep Coevorden

door: gemachtigde & **correspondentieadres**
Mr. dr. J. Monster
Adviesburo Monster, KvK nummer 65890817
Venusstraat 20, 2314BH Leiden
jobien@adviesburomonster.nl, [REDACTED]

Geacht College,

Hierbij wordt u verzocht om handhaving op basis van de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 lid 1 en 2 van het Bal inzake het gebruik van bestrijdingsmiddelen op percelen met sierteelt. Dit verzoek is van toepassing op alle bestrijdingsmiddelen die stoffen bevatten waarvan vastgesteld is dat ze zich verplaatsen naar buiten het perceel van waar ze toegepast worden. Het is aannemelijk dat mensen met deze stoffen in aanraking komen en dat ze in oppervlaktewater en natuur terecht komen. Ook ziet dit verzoek op het toepassen van PFAS-houdende bestrijdingsmiddelen.

Als deze bestrijdingsmiddelen gebruikt gaan worden of gebruikt worden, wordt u verzocht maatregelen te nemen om overtreding te voorkomen, of deze overtreding te beëindigen. We verzoeken u om op grond van uw bevoegdheden op grond van artikel 2.12 en 2.13 Bal, en de specifieke zorgplicht van 2.11 Bal, een concretiserend besluit van algemene strekking naar plaats, tijd en object te nemen.

Op grond van artikel 2.11 Bal lid 1 en 2 sub d, vragen we u om in de periode van onderzoek een voorlopig verbod in te stellen, in ieder geval voor het gebruik van PFAS-houdende pesticiden.

Door het gebruik van pesticiden op de onderstaande percelen worden mensen in Coevorden, sporters bij sportpark Klinkevier, zwemmers en natuur bij de Klinkevierse Plas en het water van het Schoonerbekerdiep blootgesteld aan giftige stoffen. De situatie is ernstig. Zoals het Planbureau voor de Leefomgeving schrijft in 'Balans van de

Leefomgeving 2025':

"Blootstelling aan toxische stoffen of gewasbeschermingsmiddelen, is schadelijk voor de gezondheid."

De specifieke zorgplicht van artikel 2.11 Bal geldt ook bij voortgezet gebruik, ongeacht eventueel verleende vergunningen en naast de regels die zijn gesteld over de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. Dit laatste is van bijzonder belang.

In de uitspraken [ECLI:NL:CBB:2025:548](#) en [ECLI:NL:CBB:2025:549](#) overweegt het CBB dat de wettelijk taak om effectieve maatregelen te nemen om negatieve gevolgen van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te voorkomen, een taak is van de overheid die bestaat naast de taken in het kader van het toelatingsbeleid.

Bovendien geeft het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) zelf ook aan niet over de opdracht en mogelijkheden te beschikken om de gevolgen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de werkelijkheid te beoordelen. Zie het position paper '*Van toelating naar afweging: omgaan met zorgen over gewasbescherming*' van het Ctgb, vindplaats: <https://www.ctgb.nl/documenten/2025/12/08/position-paper-van-toelating-naar-afweging>

Er staat:

"Bepaalde gezondheidseffecten kunnen nog niet volledig worden meegenomen bij de beoordeling. Het gaat bijvoorbeeld om neurodegeneratieve aandoeningen (zoals de ziekte van Parkinson) en om effecten van cumulatieve blootstelling (het "cocktaileffect"). Om deze effecten te kunnen beoordelen ontbreekt momenteel een toetsingskader."

Ook wordt in de toelatingsprocedures niet op combitoxicologische risico's, cumulatieve effecten, wordt getoetst. Dit heeft dr. M. van Raaij, secretaris-directeur Ctgb, in een recent interview (28 mei 2025) bevestigd. Zie <https://www.youtube.com/watch?v=7-8juuU7Nsw>, vanaf 05:56. De secretaris-directeur zegt bijvoorbeeld (transcriptie door verzoekers):

06:25 dr. Van Raaij: *"Het is waar dat de huidige wet- en regelgeving uitgaat van een beoordeling per stof en per middel. En dat je natuurlijk in de werkelijkheid ook moet kijken naar de combinatie van die zaken. Voor de blootstelling van de mens wordt daar al heel lang aan gewerkt. Om daar berekeningen en modellen voor te ontwikkelen. Dus die zijn ook dichtbij om te implementeren. Voor het milieu is dat nog eens veel ingewikkelder. Maar ook daar wordt wetenschappelijk gezien wel aan gewerkt. Om daar meer zicht op te krijgen. En of we daar ook in de beoordeling verdere stappen in kunnen nemen. Dat is een lacune in de kennis. Dat is ook fair, dat is zo."*

De conclusie is in ieder geval dat het feit dat middelen zijn toegelaten door het Ctgb niet betekent dat mensen, water en natuur voldoende zijn beschermd. Daarom is handhaving van de specifieke zorgplicht van 2.11 Bal aan de orde. De toelating van middelen door het Ctgb vormt geen vrijbrief voor ongebreideld gebruik. Er geldt immers op grond van 2.11 Bal een vermijding- en minimalisatieplicht.

Op grond van artikel 2.11 Bal, lid 2 en 3 onder d, moet men bovendien als er sprake is van significante verontreiniging, de activiteit staken. Bij de beoordeling of er sprake is van 'significante verontreiniging' moet op grond van het internationale recht volgens het Internationaal Gerechtshof de volgende aspecten in het recht worden meegewogen (zie advisory opinion of 23 July 2025 OBLIGATIONS OF STATES IN RESPECT OF CLIMATE CHANGE)

Vindplaats: <https://www.icj-cij.org/case/187>

Vindplaats van het advies als pdf: <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/187/187-20250723-adv-01-00-en.pdf>

1. **Waarschijnlijkheid van optreden / mogelijke ernst van gevolgen:** *"Whether an activity constitutes a risk of significant harm depends on "both the probability or foreseeability of the occurrence of harm and its severity or magnitude" and should therefore be "determined by, among other factors, an assessment of the risk and level of harm combined. In any case, the degree of a given risk of harm is always an important element for the application of the due diligence standard: the higher the probability and the seriousness of possible harm, the more demanding the required standard of conduct."* 276.
2. **Voorzorgsbeginsel m.b.t. de toekomstige gevolgen en mogelijke toename van risico over de tijd:** *"States are subject to the duty to prevent significant harm either where no harm has yet been caused but the risk of future significant harm exists, or where some harm has already been caused and there exists a risk of further significant harm".* 275.
3. **Voorzorgsbeginsel m.b.t. de cumulatie van risico's door verschillende activiteiten:** *"The Court is of the view that a risk of significant harm may also be present in situations where significant harm to the environment is caused by the cumulative effect of different acts undertaken by various States and by private actors subject to their respective jurisdiction or control, even if it is difficult in such situations to identify a specific share of responsibility of any particular State. States must assess the possible cumulative effects of their acts and the planned activities under their jurisdiction or control. Although such "activities may not be environmentally significant if taken in isolation,... they may produce significant effects if evaluated in interaction with other activities."*
4. **Best beschikbare kennis als uitgangspunt** *"The Court considers that the availability of, and the need to acquire and analyse scientific and technological information is another important factor. Scientific information may provide the necessary evidence to assess the probability and seriousness of possible harm, informing the required standard of due diligence. Thus, where there is generally recognized scientific evidence that it is highly probable that significant harm will occur, the standard of due diligence will be more demanding for all States"* (see paragraph 138 above).

Deze uitgangspunten sluiten aan bij eerdere jurisprudentie van het EHRM. Ze vormen een uitwerking van het voorzorgsbeginsel zoals dat is neergelegd in artikel 191, lid 2, VWEU, artikel 9 en artikel 168, lid 1, VWEU en artikel 35 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Zoals ook het Gerecht van de EU heeft in zijn arrest van 17 maart 2021 in zaak T-719/17, FMC Corporation/Europese Commissie, [ECLI:EU:T:2021:143](#) stelt, zie punt 62: *"Het voorzorgsbeginsel vormt een algemeen beginsel van het Unierecht, dat de betrokken autoriteiten verplicht in het welbepaalde kader van de uitoefening van de hun bij de betrokken regeling toegekende bevoegdheden passende maatregelen te nemen om een aantal potentiële gevaren voor de volksgezondheid, de veiligheid en het milieu te voorkomen, waarbij aan de vereisten in verband met de bescherming van deze belangen voorrang moet worden verleend boven economische belangen (...)"*.

De norm ziet op gevolgen voor de bodem, water en ecologie. In dit laatste geval is er mogelijk ook sprake van strijd met andere regels dan alleen 2.11 Bal. Dit is het geval als een project significante effecten heeft op beschermde natuur of kwetsbare wateren. Het NNN-gebied en Natura 2000-gebieden zijn beschermde natuur als bedoeld in artikel 6 van de Habitatrictlijn. Soorten op de rode lijst zijn ook beschermde natuur. De ecologische waterkwaliteit is beschermd onder de KRW. Bij beschermde kwetsbare wateren is op grond van artikel 11 KRW regulering vooraf vereist. Er geldt daarom er mogelijk een vergunningplicht en in ieder geval ook een verzwaring van wat redelijkerwijs in het kader van de zorgplicht mag worden verwacht.

Daarnaast is het een feit dat veel gewasbeschermingsmiddelen PFAS bevatten. PFAS is een kankerverwekkende en zeer zorgwekkende stof. PFAS zit in door het Ctgb

toegelaten middelen, als hulpstof, maar ook als werkzame stof. Er ontstaan onomkeerbare gevolgen door de stapeling van stoffen in de leefomgeving en het feit dat deze stoffen nooit afbreken. Het toepassen van PFAS in open teelt heeft dus significante schadelijke effecten. Deze kennis is nieuw, maar noopt tot direct optreden. In de bronnen in de bijlage vindt u voldoende bewijs.

Uit de bestrijdingsmiddelenatlas en de feitelijke aanwezigheid van verschillende bestrijdingsmiddelen en steeds meer TFA in het oppervlaktewater blijkt eveneens dat de huidige bufferzones niet voldoende doelmatig zijn om te voorkomen dat bestrijdingsmiddelen in het water komen. Deze aanwezigheid is een evident obstakel voor de verbetering van de waterkwaliteit. Een overzicht over de opdrachten uit de verschillende richtlijnen over dit onderwerp leidt tot één conclusie: de bescherming door de buffer dient effectief te zijn. Uit recent onderzoek over de gevolgen van mengseltoxiciteit en cumulatie van bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater blijkt dat de toxiciteit van mengsels een stuk hoger is dan die van de individuele stoffen.

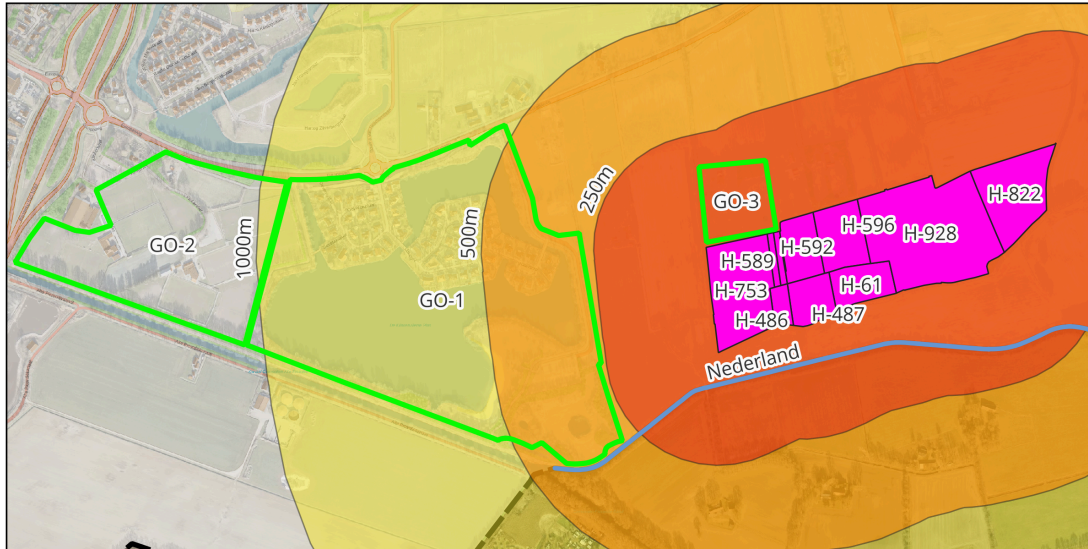
Er zijn geen andere uitputtende andere regels met voldoende doelbereik. Dit betekent nu dat artikel 2.11 Bal gehandhaafd moet worden. De zorgplicht betekent hier in ieder geval de plicht om een effectieve spuitvrijzone aan te houden en dat het gebruik van PFAS houdende middelen wordt nagelaten.

De percelen

Het verzoek ziet op de volgende percelen waar bestrijdingsmiddelen toegepast worden, of waar het voorzienbaar is dat deze middelen worden toegepast:

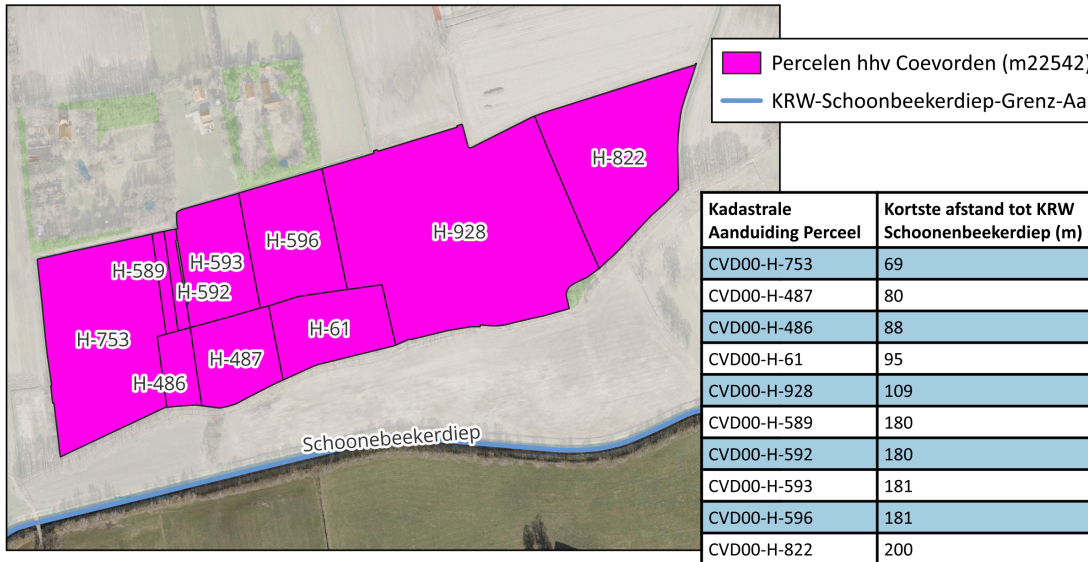
1. CVD00-H-486
2. CVD00-H-487
3. CVD00-H-589
4. CVD00-H-592
5. CVD00-H-593
6. CVD00-H-596
7. CVD00-H-61
8. CVD00-H-753
9. CVD00-H-822
10. CVD00-H-928

Overzichtskaarten

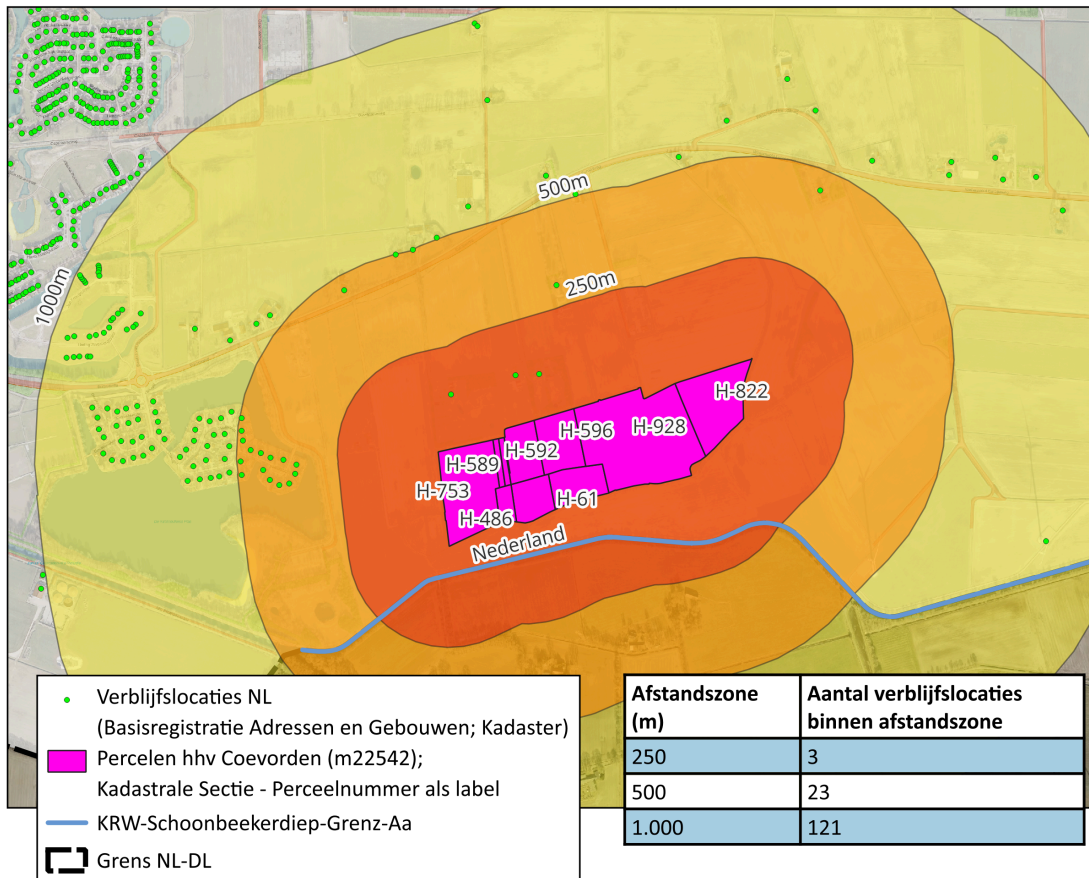

Gevoelige Objecten Coevorden
 Percelen hhv Coevorden (m22542)
 Afstandszone rond percelen hhv (in meter)
 250
 500
 1.000
 Grens NL-DL

Label op kaart	Naam	Adres	Afstand (m)
GO-1	Klinkenvlierse Plas	Johan Plasweg, Coevorden	261
GO-2	Sportpark Klinkenvlier	Klinkenvlier, Coevorden	943
GO-3	Woonhuis met voedselbos	Europaweg 12, Coevorden	6

Kadastrale Aanduiding Perceel	Kortste afstand tot KRW Schoonebeekerdiep (m)
CVD00-H-753	69
CVD00-H-487	80
CVD00-H-486	88
CVD00-H-61	95
CVD00-H-928	109
CVD00-H-589	180
CVD00-H-592	180
CVD00-H-593	181
CVD00-H-596	181
CVD00-H-822	200

Het verzoek

Dit handhavingsverzoek ziet op het gebruik van bestrijdingsmiddelen als zodanig. Relevant is dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen nadelige gevolgen kan hebben voor bewoners en de leefomgeving. In de toelichting hieronder vindt u meer informatie.

Het maakt voor bewoners of insecten niet uit of de stoffen afkomstig zijn van een specifieke lelieteelt of pioenrozen. Dit verzoek is daarom van toepassing op alle bestrijdingsmiddelen die stoffen bevatten waarvan vastgesteld is dat ze zich verplaatsen naar buiten het perceel van waar ze toegepast worden. In de bijlage treft u onder de kop 'Lijst stoffen' een opsomming van stoffen waarvan is vastgesteld dat ze zich verplaatsen tot buiten het perceel. Uit die informatie blijkt dat vele stoffen zich verder verplaatsen dan een kilometer.

De specifieke zorgplicht

De wetgever heeft met de specifieke zorgplicht van 2.11 Bal nadrukkelijk verantwoordelijkheid gelegd bij degene die de activiteit verricht. Het Vermijdings- en Reductieprogramma (VRP) is erop gericht om impact zoveel mogelijk te voorkomen en vergt een doorlopende inzet. Normale maatregelen om bijvoorbeeld drift bij het spuiten te reduceren zijn hierbij natuurlijk passend, maar niet voldoende als middelen zich desondanks kunnen verspreiden. Dan is meer inzet nodig. De teler kan altijd kiezen voor biologische teelt.

Best beschikbare kennis moet leidend zijn bij de bepaling van de zorgplicht. Er geldt een actieve onderzoekspllicht voor degene die de activiteit verricht om de gevolgen van het handelen in kaart te brengen, de VRP stappen te nemen en best beschikbare

mogelijkheden te onderzoeken. Ook geldt er een onderzoeksplicht voor het bevoegd gezag dat belast is met handhaving van de zorgplicht.

In de uitspraak over een vergelijkbaar situatie met kenmerk [ECLI:NL:RBNNE:2026:1051](#) overweegt de rechtbank dat het bevoegd gezag voor de effectieve handhaving van 2.11 Bal voldoende onderzoek moet doen. Het College moet het handelen van de telers beoordelen op grond van werkelijk inzicht in de situatie. Daar wordt in dit verzoek dan ook om verzocht.

De onderzoekplicht: daadwerkelijk inzicht in de ernst en waarschijnlijkheid van het optreden van risico's.

Bij de bepaling van de zorgplicht moet worden uitgegaan van gegevens over de werkelijke situatie. Dit betreft alle kennis over toxiciteit, cumulatie, persistentie, combinatie(toxiciteit) en impact op de lokale omgeving. Het soort teelt, keuze van gewasbeschermingsmiddelen, omvang en frequentie van de toepassing, afstanden tot gevoelige objecten, mate van diffuse vervuiling, aanwezigheid van habitats en bedreigde soorten, waarvan bekend is dat die beter gedijen in een gifvrije omgeving moeten in kaart worden gebracht.

Daadwerkelijk inzicht in de gevolgen op de omgeving kan alleen ontstaan door alle factoren te betrekken. Dit betekent bijvoorbeeld ook dat bij de beoordeling van een handhavingsverzoek als dit, het bevoegd gezag, wanneer op meerdere nabij elkaar gelegen percelen meerdere gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast, moet onderzoeken wat het gezamenlijke effect daarvan is op de fysieke leefomgeving en op naburige kwetsbare objecten in het bijzonder. Het gezag kan dus niet volstaan met een beoordeling per afzonderlijk perceel, per afzonderlijk middel of per afzonderlijke spuitgang.

Bij de beoordeling van de gevolgen mag daarnaast niet alleen worden gekeken naar het enkele feit dat op een perceel middelen worden toegepast, maar ook naar de omvang van het perceel. Een groot perceel vormt in beginsel een grotere belasting voor de omgeving dan een klein perceel. Op een groter oppervlak worden in de regel immers meer van de middelen toegepast, over een groter areaal en vaak ook met meer herhaalde toepassingen. Reeds daarom kan de omvang van een perceel niet buiten beschouwing blijven.

Een beoordeling, zonder kenbaar acht te slaan op de omvang van het behandelde areaal, leidt immers tot onderschatting van de werkelijke belasting. Voor een zorgvuldige toepassing van artikel 2.11 Bal moet het bevoegd gezag daarom ook betrekken hoe groot de behandelde percelen zijn, welke totale oppervlakte in het gebied wordt behandeld en wat het gezamenlijke effect daarvan is op de fysieke leefomgeving en kwetsbare objecten. Dit is bevestigd in de recente uitspraak [ECLI:NL:RBNNE:2026:1051](#) (herhaling) waarin de rechtbank heeft geoordeeld dat het college onvoldoende onderzoek had gedaan, onder meer omdat niet inzichtelijk was gemaakt "*wat het effect is van de cumulatie van gewasbeschermingsmiddelen van dicht bij elkaar gelegen percelen waarop gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt bij sierteelt in de open lucht*". Daarmee maakt de rechtbank duidelijk dat een beoordeling die versnipperd blijft tot losse percelen of losse toepassingen, onvoldoende is.

Daarnaast is relevant hoe ver percelen liggen van beschermd ecologisch waardevolle gebieden en wateren, woningen, scholen, kinderopvanglocaties (kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, voorzieningen voor gastouderopvang), sportterreinen en recreatielocaties (bungalowpark, camping, park, speeltuin, sportterrein, volkstuin, uitgaansgebieden). Alle zijnde kwetsbare objecten.

Onder **cumulatie** wordt verstaan: het gezamenlijke effect van meerdere bronnen van

belasting op hetzelfde gebied of op dezelfde kwetsbare objecten. In deze context gaat het met name om de situatie dat meerdere dicht bij elkaar gelegen percelen gewasbeschermingsmiddelen gebruiken, zodat omwonenden, kinderen, natuur of andere kwetsbare objecten niet slechts worden blootgesteld aan één afzonderlijke bron, maar aan de opgetelde belasting van meerdere percelen tezamen. Cumulatie kan zich voordoen:

- Tussen verschillende percelen van één teler;
- Tussen percelen van verschillende telers;
- Tussen verschillende teelten in hetzelfde gebied;
- Tussen verschillende momenten van gebruik, voor zover die in ruimte en tijd op elkaar inwerken.
- De opbouw van gif in de leefomgeving over de tijd

Onder **combinatie** wordt in dit verband verstaan: de samenhang van factoren binnen één concrete blootstellingssituatie. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de combinatie van:

- Meerdere gebruikte gewasbeschermingsmiddelen op één perceel
- Meerdere toepassingen in de tijd
- Persistentie van stoffen in het milieu
- Concentratie, frequentie en spuitsnelheid
- De afstand tot kwetsbare objecten
- De combinatietoxiciteit

Het begrip combinatie ziet dus op het feit dat een risico niet reëel kan worden beoordeeld door één element geïsoleerd te bezien. Een middel staat niet op zichzelf, evenmin als een enkele toepassing of een enkele afstandsmaat. Het relevante beoordelingsobject is de feitelijke situatie zoals die zich in werkelijkheid voordoet: de combinatie van middelen, toepassingen, locaties en omstandigheden. Voor de beoordeling of diegene die de activiteit verplicht aan zijn zorgplicht heeft voldaan, dient dit voldoende in kaart te zijn gebracht. Daarnaast dient het college te beoordelen of de teler op grond van de best beschikbare kennis en techniek voldoende stappen neemt om zijn negatieve impact over te reduceren.

De genoemde uitspraak maakt duidelijk dat juist deze inhoudelijke beoordeling niet achterwege mag blijven. De rechtbank noemt uitdrukkelijk als gebrek, dat niet is onderzocht wat het effect is van de cumulatie van gewasbeschermingsmiddelen van dicht bij elkaar gelegen percelen. Daarmee is bevestigd dat het bevoegd gezag de feitelijke belasting van een gebied als geheel moet onderzoeken en niet mag wegrekenen dat ieder perceel op zichzelf moet worden bekeken.

Dit is van wezenlijk belang voor de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 Bal. Die bepaling ziet op het voorkomen, beperken en zo nodig achterwege laten van activiteiten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de in artikel 2.2 Bal bedoelde belangen, waaronder de gezondheid en het milieu. Een juiste toepassing van die zorgplicht vergt daarom een beoordeling van de werkelijke gevolgen van de activiteit op grond van best beschikbare kennis. Indien die gevolgen mede ontstaan door de combinatie van middelen en door de cumulatie van toepassingen vanaf meerdere percelen, dan moet juist dat worden onderzocht. Bij de beoordeling van de overtreding gaat het immers om de vraag hoe gezien deze feiten en kennis, telers actief vormgeven aan de op hen rustende vermijding en minimalisatieplicht.

Voor een zorgvuldig onderzoek moet het bevoegd gezag daarom ten minste inzichtelijk maken:

1. Welke middelen per perceel worden gebruikt
2. In welke frequentie en met welke intensiteit die middelen worden toegepast
3. Welke percelen ruimtelijk zodanig nabij elkaar liggen dat gezamenlijke belasting aannemelijk is

4. Welke kwetsbare objecten binnen het invloedsgebied van die gezamenlijke toepassingen liggen, en
5. Wat het effect is van die combinatie en cumulatie op mens en milieu.

Zonder een dergelijk inzicht kan niet deugdelijk worden vastgesteld of al dan niet sprake is van strijd met de specifieke zorgplicht. Juist omdat de rechtbank in ECLI:NL:RBNNE:2026:1051 dit punt uitdrukkelijk heeft benoemd, kan het bevoegd gezag zich bij een nieuw handavingsverzoek dan ook niet beperken tot een abstracte of generieke beoordeling. Vereist is een concrete, perceelgerichte én gebiedsgerichte beoordeling en motivatie, waarin zowel combinatie als cumulatie kenbaar worden betrokken.

Nog geen pootgoed

Als er nog geen pootgoed is geplant, betekent dit niet dat geen sprake kan zijn van een overtreding. De zorgplicht vraagt immers om onderzoek en voorbereidend handelen voordat een milieubelastende activiteit wordt uitgevoerd. De minimalisatieplicht impliceert een plan van aanpak in de voorbereiding van nieuwe teelten.

In de voorbereidingsfase van een teelt worden percelen bovendien reeds bewerkt en behandeld. Daarbij worden vaak bestrijdingsmiddelen toegepast, bijvoorbeeld voor bodemontsmetting en het bestrijden van onkruid met herbiciden. Deze voorbereidende handelingen maken integraal deel uit van de teelt en kunnen reeds leiden tot nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving. Dat er nog geen zichtbare teelt aanwezig is, doet daar niet aan af.

Bewijs van overtreding

Als is vast gesteld dat milieubelastende activiteiten te voorzien, of aan al aan de orde, zijn, dient u preventieve maatregelen te nemen om overtreding te voorkomen, of deze te beëindigen.

De specifieke zorgplicht wordt in ieder geval overtreden in de volgende gevallen:

1) er geen bewijs is van uitvoering van de vermijding en reductieplicht. De eenvoudigste manier is het opvragen van de spuitgevens en het controleren op welke wijze feitelijk uitvoering is gegeven aan de vermijding en reductieplicht. Als er geen overtuigend bewijs van een doorlopende inzet om te vermijden en reduceren, bijvoorbeeld door te kiezen voor een biologische teelt of door een duidelijk stappenprogramma, is deze zorgplicht overtreden.

2) Deze zorgplicht wordt overtreden als de er PFAS-houdende middelen worden toegepast, omdat er in dit geval sprake is van significante verontreiniging van water en bodem met kankerverwekkende stoffen met gevolgen voor mensen, natuur, bodem, waterkwaliteit, en toekomstige generaties.

3) Deze zorgplicht wordt overtreden als gevolgen voor de omringende NNN, natuurverbinding en Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten, hier geen onderzoek naar is gedaan, en er onvoldoende doelmatige bufferzones worden aangehouden.

4) Deze zorgplicht wordt overtreden als er onvoldoende bufferzones worden aangehouden tussen het gebruik en kwetsbaar water. Dit zijn waterlichamen die niet in een goede chemische en ecologische conditie verkeren. De aan te houden bufferzone moet op een doelmatige manier voorkomen dat de stoffen in het water komen om verdere belasting te voorkomen. Best beschikbare kennis moet leidend zijn. Richtlijn 2006/20/EG bepaalt ook dat de ecologie van al het water in het NNN-gebied per 2027 van goede kwaliteit moet zijn, en er aanvullende maatregelen nodig zijn kwetsbaar

water te beschermen. Richtlijn 2009/128/EG artikel 11 lid 2 sub c bepaalt specifiek voor gewasbeschermingsmiddelen dat bufferzones moeten worden aangehouden die op adequate wijze niet doelwitwaterorganismen beschermen.

Maatwerkverzoeken (CBAS)

De specifieke zorgplicht van 2.11 Bal is een zelfstandige norm die uitgaat van eigen verantwoordelijkheid van initiatiefnemers. Het is niet aannemelijk dat telers in uw gebied geen kennis hebben van de risico's van de door hen gebruikte bestrijdingsmiddelen. De gevolgen zijn voorzienbaar. Als telers geen passende inzet kunnen laten zien waaruit blijkt dat ze voldoen aan de op hen rustende minimalisatie- en reductieplicht is het dus glashelder dat er sprake is van een schending van de zorgplicht.

Evengoed is verzoeker zich bewust dat de specifieke zorgplicht een relatief nieuwe inzet vergt. Dit is daarom een aanvullend verzoek aan het College om op grond van uw bevoegdheden uit artikel 2.11, 2.12 en 2.13 Bal door middel van een maatwerkbesluit de specifieke zorgplicht van 2.11 Bal voor de genoemde percelen nader te concretiseren. In de uitspraak [ECLI:NL:RBNNE:2025:2278](#), punt 9.3, stelt de rechtbank in dit kader het volgende:

"Directe handhaving op de specifieke zorgplicht ligt voor de hand bij evidente overtredingen. Daarvan is sprake in situaties waarin het handelen of nalaten van degene die de activiteit verricht 'onmiskenbaar' in strijd is met de zorgplicht. Het criterium van onmiskenbare strijdigheid geldt overigens ook voor de meer uitgewerkte regels voor activiteiten; voor iedere vorm van een regel geldt immers het vereiste dat die pas handhaafbaar is als er sprake is van onmiskenbare strijd tussen de handeling en de regel. Wat dat betreft is een zorgplicht niet afwijkend van elke andere handhaafbare regel. De bijzonderheid van een specifieke zorgplicht is wel dat die strijdigheid bepaald moet worden bij een meer open karakter van de regel. Bij andere vormen van regels is dat karakter vaak meer gesloten of gedetailleerd. Bij een specifieke zorgplicht kunnen daarom situaties aan de orde zijn waarin minder duidelijk is of van onmiskenbare strijd sprake is. Het bevoegd gezag zal dan een keuze moeten maken tussen een handhavingstraject of het eerst verduidelijken wat de specifieke zorgplicht inhoudt. Die verduidelijking hoeft overigens niet altijd de vorm te krijgen van een maatwerkvoorschrift. Ook wanneer het bevoegd gezag degene die de activiteit verricht mondeling of schriftelijk informeert over wat er in een concreet geval onder de specifieke zorgplicht moet worden verstaan, is het voor diegene na ontvangst van die informatie duidelijk wat er verwacht wordt. Als daar geen gevolg aan wordt gegeven, is er sprake van onmiskenbare strijd met de specifieke zorgplicht."

Overeenkomstig deze toelichting, verzoeken we u om op grond van uw bevoegdheden op grond van artikel 2.12 en 2.13 Bal, en de zorgplicht van 2.11 Bal, een concretiserend besluit van algemene strekking naar plaats, tijd en object te nemen. Best beschikbare kennis dient hierbij uiteraard ook leidend te zijn.

U kunt de zorgplicht concretiseren door van de telers een vermijding- en reductieprogramma te vragen met een duidelijk en handhaafbaar stappenplan. Zie ook: [ECLI:NL:RBOBR:2025:7046, Rechtbank Oost-Brabant, 25/356](#) Voor pfas-pesticiden kunt u aangeven dat nalaten vanaf nu vereist is vanwege de significante gevolgen voor de leefomgeving en de gezondheid van bewoners en toekomstige generaties. Ook kunt u op basis van best beschikbare kennis over verspreiding vaststellen welke bufferzone aangehouden moet worden tussen het gebruik van middelen en gevoelige objecten.. Dergelijke concretisering dragen bij aan de rechtszekerheid en zijn onderdeel van het handhavingstraject.

Verzoek voorlopige maatregelen

Als er geen invulling wordt gegeven aan de minimalisatieplicht, geen sprake is van een doelmatige bufferzones, of nog PFAS-houdende middelen worden gebruikt, is er sprake van handelen in strijd met de zorgplicht. Omdat u uw onderzoek naar de overtreding nu nog moet starten is het op dit moment niet goed vast te stellen hoe significant de gevolgen zijn. Op grond van artikel 2.11 Bal lid 1 en 2 sub d, vragen we u daarom om in deze periode van onderzoek een voorlopig verbod in te stellen.

Een tijdelijk verbod is in het algemeen proportioneel gezien het feit dat in het Convenant Gewasbeschermingsmiddelen van 2006 een 95% reductie als haalbare maatregel bekend is gemaakt. Biologische teelt is bovendien altijd een geschikt alternatief. Voor PFAS houdende middelen is een verbod urgent.

Wachten op nieuw landelijk beleid is geen rechtvaardiging voor uitstel of afstel. De specifieke zorgplicht is er juist voor situaties waarin geen uitputtende of toereikende vooraf vastgelegde normering beschikbaar is. Het bevoegd gezag moet daarom zelf beoordelen of het gebruik van bestrijdingsmiddelen, afzonderlijk en in combinatie en cumulatie, leidt of kan leiden tot nadelige gevolgen. Indien die gevolgen niet met voldoende zekerheid kunnen worden uitgesloten, moeten zij worden voorkomen of beperkt. Indien dat ook niet mogelijk is, moet de activiteit achterwege blijven.

Termijn

Gezien de gevolgen voor de fysieke leefomgeving en de risico's voor gevoelige objecten, in het bijzonder door onomkeerbare gevolgen, verzoeken we u om zo snel mogelijk en in ieder geval binnen de wettelijke termijn, een besluit bekend te maken.

Voor de mogelijkheid tot het inkorten van termijnen verwijs ik naar de Afdelingsuitspraak ECLI:NL:RVS:2020:993. In die zaak zijn termijnen verkort vanwege het gevaar dat kan ontstaan door blootstelling aan een (enkele) stof voor de volksgezondheid. In het onderhavige geval is de situatie ernstiger, vanwege de blootstelling aan meerdere stoffen in bestrijdingsmiddelen die juist zijn ontwikkeld om biologische schade te veroorzaken (zie het onderdeel 'Bestrijdingsmiddelen zijn inherent gevaarlijk').

Overig

Diverse generieke onderwerpen worden besproken in de bijlage met bronnen. Die bijlage maakt onderdeel uit van dit verzoek.

U wordt verder verzocht:

- Enkel digitaal te corresponderen
- Er zorg voor te dragen dat handtekeningen nooit 'ongelakt' met derden worden gedeeld.

Tenslotte

*„I'm addicted to you
Don't you know that you're toxic?"*

Citaat uit de conclusie van advocaat-generaal J. Kokott van 5 juni 2025, ECLI:EU:C:2025:422.

Hoogachtend,

mr. J. Monster

bijlage:

- 2026-04-24-Meten-is-Weten-stat-kvk-machtiging-Monster.pdf

Bijlage met bronnen

In deze toelichting brengen verzoekers een aantal relevante bronnen bij elkaar. Verzoekers wijzen op recente onderzoeken in de bijlage die inzicht geven op de toxiciteit en verspreiding van bestrijdingsmiddelen, maar ook op het feit dat juist wanneer onvoldoende zekerheid bestaat over de gevolgen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen, het bevoegd gezag prioriteit moet geven aan de bescherming van de fysieke leefomgeving en gezondheid. Het staat echter vast dat dit onvoldoende gebeurt. De Algemene Rekenkamer publiceerde op 20 mei 2026 diverse documenten welke relevant zijn inzake het kader ontoreikende wetgeving en naleving. Deze documenten worden hieronder besproken.

Overzichtspagina 'Weinig resultaat in 2025; langetermijndoelen voor Nederland uit zicht':

<https://www.rekenkamer.nl/actueel/nieuws/2026/05/20/weinig-resultaat-in-2025-langetermijndoelen-voor-nederland-uit-zicht>

Overzichtspagina 'Staat van de rijksverantwoording 2025 - Nu presteren voor de toekomst':

<https://www.rekenkamer.nl/documenten/2026/05/20/srv-2025>

Overzichtspagina 'Resultaten verantwoordingsonderzoek 2025 ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en Diergezondheidsfonds':

<https://www.rekenkamer.nl/documenten/2026/05/20/vo-2025-lvvn>

Met daar het rapport 'Verantwoordingsonderzoek LVVN en DGF':

<https://www.rekenkamer.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2026/05/20/vo-2025-lvvn/xiv-lvvn-wr.pdf>

In dat rapport staat relevante informatie waaruit blijkt dat de huidige wetgeving en naleving ontoereikend is. Die informatie wordt besproken in de vorm van citaten hieronder.

p. 5

"1. Onze conclusies

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan risico's opleveren voor de volksgezondheid, de waterkwaliteit en de natuur. Goede regelgeving en effectief toezicht kunnen die risico's beperken. Een deel van de huidige regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan echter niet of moeilijk gecontroleerd worden."

"Regelgeving gebruik gewasbeschermingsmiddelen niet op orde

Gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt om gewassen te beschermen tegen insecten, schimmels en onkruid. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of telers de regels naleven. We hebben de controleerbaarheid van 14 belangrijke regels onderzocht en uit ons onderzoek blijkt dat de helft van deze regels moeilijk of niet controleerbaar is. De regels en het toezicht op de naleving ervan bieden dan ook geen zekerheid over een juist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het gevoerde beleid beoordelen we daarom als zorgelijk."

p. 17

"Niet spuiten dichtbij een kwetsbaar gebied

Er zijn momenteel geen Rijksregels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die concreet maken wat kwetsbare gebieden zijn en welke afstand tot deze gebieden moet worden aangehouden."

p. 18

"Maximumaantal toepassingen per jaar of per teeltcyclus

In de praktijk kan een inspecteur niet goed controleren of een teler onder de maximaal aantal toepassingen per jaar of per teeltcyclus is gebleven. De NVWA heeft dit in 2017 al gesignaleerd. Telers kunnen het aantal geregistreerde toepassingen eenvoudig 'kloppend' maken wanneer een inspecteur deze opvraagt."

p. 19

"De resultaten van het gevoerde beleid voor de regelgeving voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen beoordelen wij als zorgelijk. Dit oordeel baseren wij op het feit dat de helft van 14 belangrijke regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij open teelt, moeilijk of niet handhaafbaar is. De maatschappelijke gevolgen kunnen zijn dat dit risico's oplevert voor de volksgezondheid, de natuur en de waterkwaliteit."

p. 39

*"7.1 Reactie minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Regelgeving gewasbeschermingsmiddelen
De minister van LNVN herkent onze conclusie dat een deel van de onderzochte regels voor juist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in open teelten niet of onvoldoende controleerbaar en handhaafbaar zijn."*

p. 41

*"7.2 Nawoord Algemene Rekenkamer
De minister van LNVN herkent onze conclusie dat een deel van de onderzochte regels voor het juist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in open teelten niet of onvoldoende controleerbaar en handhaafbaar is."*

Bestrijdingsmiddelen zijn inherent gevaarlijk

Bestrijdingsmiddelen zijn gemaakt om organismen te vernietigen of te schaden. Zij zijn inherent gevaarlijk, en vormen daardoor een risico voor alle organismen: mensen, dieren, planten, schimmels, et cetera, oftewel: mens, dier en het milieu.

"De werking ervan veronderstelt dat zij schadelijk zijn voor de te bestrijden organismen. Zij kunnen echter ook schade toebrengen aan andere organismen, dat wil zeggen aan het milieu en zelfs aan de mens."

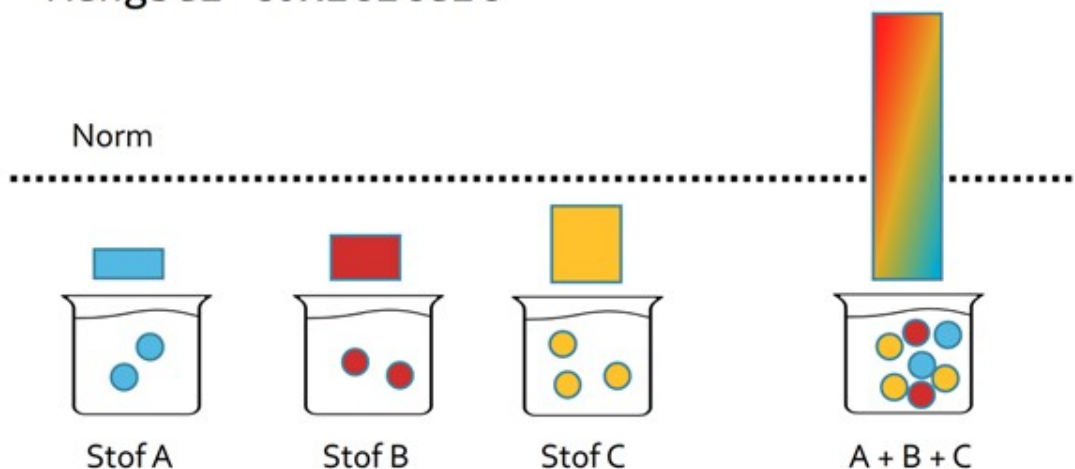
aldus A-G Kokott, [ECLI:EU:C:2025:422](https://eur-lex.europa.eu/eli/cj/oj/2025/422), punt 1.

Het Planbureau voor de Leefomgeving schrijft in 'Balans van de Leefomgeving 2025': **"Blootstelling aan toxische stoffen, zoals PFAS en gewasbeschermingsmiddelen, is schadelijk voor de gezondheid. Zo kan blootstelling het risico verhogen op longontsteking, beschadiging van het immuunsysteem en kanker. Er is steeds meer aandacht voor deze zogeheten 'zeer zorgwekkende stoffen', maar de gezondheidsrisico's zijn nog grotendeels onbekend van een langdurige blootstelling aan deze stoffen, en van de stapeling van stoffen (cocktails). Bovendien worden de concentraties in het milieu van veel schadelijke stoffen ook niet gemeten. Wereldwijd zijn er 350.000 chemische stoffen geregistreerd, waarvan er in de Kaderrichtlijn Water (KRW) bijvoorbeeld slechts ruim 100 worden gereguleerd. Het halen van de doelen van de KRW is daarom nog geen garantie voor chemisch schoon grond- en oppervlaktewater. Vanuit het voorzorgprincipe zou de overheid het gebruik en de uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen veel eerder en sterker moeten reguleren."**

Bron: <https://www.pbl.nl/publicaties/balans-van-de-leefomgeving-2025>

Mengseltoxiciteit

Mengsel toxiciteit

Bron afbeelding: <https://www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl/toelichtingen>

De effecten van cocktails van stoffen blijken vele malen groter dan die van de stoffen per stuk. Mengsels van bestrijdingsmiddelen kunnen, zelfs wanneer afzonderlijke stoffen onder de normen blijven, gezamenlijk zorgen voor ecologische schade. Zie:

<https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2024/10/update-bestrijdingsmiddelenatlas-cocktail-van-stoffen-in-oppervlaktewater-blijkt-giftiger-dan-elke-stof-apart>

zie ook: Fernandes, S. Da Silva, S. Malomgre, D. Figueiredo, D. Van Dam, S. Adriaensen, L. Niggemeier, P. Pilva, P. Boor, V. Geissen, and B. Vervaet. "P21-07 Identifying multi-organ effects of a low-dose, real-world mixture of 13 pesticides in rats using traditional and targeted sensitive methods." *Toxicology Letters* 411 (2025): S260.

Jaarrond

"In de samplers van Meten=Weten zijn met 64 filters in totaal 70 pesticiden of hun afbraakproducten aangetroffen als aanwezig in de ons omringende lucht.

Het verloop van de concentraties door het jaar heen, liet zowel een belangrijke plaatselijke invloed zien, als een meer algemene achtergrondbelasting. Deze algemene achtergrondbelasting vormt een permanente en jaarronde aanwezigheid van pesticiden in de lucht over het gehele land."

Bron: Het rapport Schone Sier, in bijlage besproken met vermelding vindplaats.
GGD: "Boeren en burgers worden **jaarrond blootgesteld** aan cocktails van pesticiden. Er werden in dit onderzoek 70 verschillende bestrijdingsmiddelen of hun derivaten het hele jaar door in luchtfilters gevonden. Zelfs op locaties die **meer dan 1300 meter** van de dichtstbijzijnde akker lagen. Dat betekent dat heel veel mensen, dieren en planten jaarrond worden blootgesteld aan bestrijdingsmiddelen, met piekbelastingen in de voorzomer en herfst/winter. Van stof tot stof varieerde de piekbelasting."

RIVM: "[...] **Het concentratieverloop in de zeven dagen na het spuitmoment liet echter geen eenduidige afname zien.** Dit concentratieverloop bleek sterk afhankelijk van (a) de hoeveelheid bestrijdingsmiddel die nog aanwezig was op het perceel en die nog kon verdampen; (b) de windrichting, en c) andere bespuitingen in de omgeving binnen de zeven dagen."

Driftreductie onvoldoende

Toepassers van bestrijdingsmiddelen passen driftreductie toe. Voor beschrijving van die

techniek zie:

<https://iplo.nl/thema/water/afvalwater-activiteiten/agrarische-activiteiten/vaststellen-driftreductie-spuittechnieken/>

Toepassen van die techniek is onvoldoende: driftreductie kan alleen werken tijdens het spuiten, maar stoffen verplaatsen zich juist ook na het spuiten, zie elders inzake 'jaarrond'.

Geen enkel blootstelling meer toegestaan

In het onderzoek van Corinne Sprong et al (2023) is voor verschillende leeftijdsgroepen een casestudy uitgevoerd van de risicobeoordeling van mengsels met betrekking tot de blootstelling via de voeding aan de voedingscontaminanten lood, methykwik, anorganisch arseen (iAs), fluoride, niet-dioxineachtige polychloorbifenylen (NDL-PCB's) en polybroomdifenylethers (PBDE's), allemaal stoffen die in verband worden gebracht met afname van cognitieve vaardigheden, gemeten als IQ-verlies.

Vindplaats: <https://doi.org/10.1016/j.ijheh.2023.114167>

Het artikel laat zien dat voor deze neurotoxische stoffen het veilige niveau via de opname van voedsel nu al wordt overschreden, zonder dat andere blootstellingroutes aan stoffen uit andere regelgevingsgebieden, zoals pesticiden, die ook relevant kunnen zijn voor IQ-verlies, in het onderzoek zijn meegenomen.

Ook is in het onderzoek van Sprong geen rekening gehouden met de blootstellingsroutes, zoals lucht, stof en bodem. Bijgevolg hebben de onderzoekers zeer waarschijnlijk de risico's van gecombineerde blootstellingen onderschat.

Dat betekent, dat er geen enkele blootstelling (nul) van onder andere neurotoxische pesticiden via voedsel, lucht, stof en bodem meer kan worden toegestaan, omdat daarmee het niveau boven de veilige waarde nog verder stijgt.

Redelijkerwijs vermoeden

De telers die de genoemde percelen gebruiken, zijn professionele telers. Zij weten (of kunnen in elk geval redelijkerwijs vermoeden) dat:

- De toelatingsprocedure belangrijke hiaten vertoont, en
- De algemene regels die de verspreiding van bestrijdingsmiddelen buiten de akkers moet voorkomen, ontoereikend zijn, en
- Het gebruik van bestrijdingsmiddelen in hun teelten dus tot nadelige gevolgen voor de gezondheid en het milieu leidt of kan leiden.
- Bovendien mag, gezien de schaal waarop en de afstand waarover bestrijdingsmiddelen zich verspreiden en gezien hun toxiciteit, worden aangenomen dat sprake is van significante milieuverontreiniging als bedoeld in artikel 2.11 lid 2 sub d Bal.

Dat bestrijdingsmiddelen inherent gevaarlijk zijn, dat zij zich buiten de akkers verspreiden, en dat de toelatingsprocedure tekortschiet, is publieke informatie.

In de civielrechtelijke Sevenumzaak heeft het gerechtshof geoordeeld (punt 3.47) dat onder omstandigheden die vergelijkbaar zijn met deze situatie, voor de betrokken lelieteeler:

"een verhoogde zorgvuldigheidsnorm [geldt] met het oog op de belangen van de omwonenden die zich bevinden in de directe nabijheid van zijn teeltlocatie waar hij met de hier aan de orde zijnde gewasbeschermingsmiddelen wil gaan werken in de omvang die nodig is voor de lelieteelt. Daar komt bij dat deze zorgvuldigheidsnorm aansluit bij doel en strekking van artikel 12 van Richtlijn 2009/128/EG."

Overzicht rapporten Meten=Weten

Voor het overzicht hieronder een opsomming van de rapporten van Meten=Weten met verwijzingen naar de vindplaatsen. Deze rapporten beschrijven jarenlang onderzoek over het verplaatsen van bestrijdingsmiddelen. Uit dit onderzoek blijkt dat stoffen zich tot kilometers ver verplaatsen.

Mantingh M, & Buijs J. 2020. *Onderzoek naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in vier Natura 2000 gebieden in Drenthe en de mogelijke invloed van de afstand van natuurgebieden tot landbouwgebieden op de belasting met bestrijdingsmiddelen*. Onderzoeksrapport Mantingh Environment and Pesticides Assen en Buijs Agro-Services, Bennekom.
<https://www.metenweten.nl/files/2020-aanwezigheid-bestrijdingsmiddelen-Natura-2000-gebieden.pdf>

Buijs J. & Mantingh M. 2022. *Onderzoek verspreiding bestrijdingsmiddelen in Drenthe en omstreken. Evaluatie van 3 jaar onderzoek van bodem, vegetatie, mest en lucht*. Rapport Meten=Weten, januari 2022.
<https://www.metenweten.nl/files/2022-Onderzoek-verspreiding-bestrijdingsmiddelen.pdf>

Buijs, J., M. Mantingh, G. Nijland. 2024. *Verslag onderzoeksproject Schone Sier, Meting van bestrijdingsmiddelen in lucht en eikenblad in Drenthe en op de Veluwe in 2022-2023*.
<https://div.metenweten.nl/misreader/imgcms/MW-files//2024-07-10-onderzoeksproject-Schone-Sier.pdf>

Het rapport Schone Sier

Het project van Meten=Weten, genaamd 'Schone Sier' was gericht op het meten van de aanwezigheid van pesticiden in de ons omringende lucht in Nederland. Op 7 plaatsen (Drenthe 4 en Veluwe 3) zijn hiervoor samplers met luchtfilters geplaatst, waarvan 5 in Natura 2000-gebied. Ook werden bladmonsters genomen van de boomsoort eik op maximaal 50 meter van de samplers. De geplaatste samplers zijn identiek aan de in Duitsland gebruikte exemplaren voor een vergelijkbaar onderzoek (Zaller et al., 2022).

In de samplers van Meten=Weten zijn met 64 filters in totaal 70 pesticiden of hun afbraakproducten aangetroffen als aanwezig in de ons omringende lucht.

Het verloop van de concentraties door het jaar heen, liet zowel een belangrijke plaatselijke invloed zien, als een meer algemene achtergrondbelasting. Deze algemene achtergrondbelasting vormt een permanente en jaarronde aanwezigheid van pesticiden in de lucht over het gehele land.

Luchtverplaatsing buiten drift vormt een belangrijke oorzaak van de verspreiding van pesticiden.

Bron en citeertitel en vindplaats van het rapport Schone Sier:

Buijs, J., M. Mantingh, G. Nijland. 2024. *Verslag onderzoeksproject Schone Sier, Meting van bestrijdingsmiddelen in lucht en eikenblad in Drenthe en op de Veluwe in 2022-2023*.
<https://div.metenweten.nl/misreader/imgcms/MW-files//2024-07-10-onderzoeksproject-Schone-Sier.pdf>

Het laatste rapport van Meten=Weten

Op 12 okt 2025 heeft Meten=Weten een nieuw onderzoek gepubliceerd, 'Pesticidemetingen op de Marker Wadden.

Vindplaats:

<https://div.metenweten.nl/misreader/imgcms/MW-files/2025-10-12-Pesticidemetingen-Marker-Wadden.pdf>

Uit dit rapport blijkt dat vele stoffen zich over een afstand van in ieder geval meer dan 7 kilometer verspreiden:

"Het dichtstbijzijnde bewoonde gebied ligt op tenminste 7 kilometer afstand. Stoffen die hier gevonden worden zijn onmogelijk te relateren aan de onmiddellijke nabijheid van woonwijken, industrie of landbouw, wat bewijs is dat deze stoffen zich tenminste 7 kilometer hebben verplaatst via de lucht, ver van de plek waar ze hun oorsprong hebben."

Het nut van dit rapport in deze procedure is dat door dit rapport voor het eerst in Nederland aangetoond is dat vele stoffen zich minstens 7 kilometer verplaatsen.

Rapport Natuurlijk Platform

Onderzoek naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in de lucht met behulp van meetpalen met PUF en PEF filters op 4 locaties in Weert en Nederweert nabij gevoelige objecten. In totaal zijn er 47 verschillende bestrijdingsmiddelen aangetroffen in de filters. Tien van deze middelen hebben geen geldige Nederlandse toelating (meer) als gewasbeschermingsmiddel en hiervan is onduidelijk op welke wijze deze middelen in de lucht terecht zijn gekomen. En van alle 47 verschillende bestrijdingsmiddelen worden er door het RIVM 9 gekwalificeerd als Zeer Zorgwekkende Stof en 2 als potentieel Zeer Zorgwekkende Stof.

Het nut van dit rapport in deze procedures is, dat ook in andere delen van het land middelen buiten de akkers gevonden worden.

Ramaekers, P., E. Saanen. 2026. *Resultaten onderzoek naar bestrijdingsmiddelen in de lucht in Weert en Nederweert.*

<https://natuurlijkplatform.nl/wp-content/uploads/2026/02/2026-02-16-NP-bestrijdingsmiddelenonderzoek-Weert-Nederweert.pdf>

Aanvulling PFAS

In dit hoofdstuk worden eerst de relevante informatiebronnen opgesomd. Daarna volgt een uiteenzetting van de gezamenlijke duiding van deze bronnen in het kader van deze procedure.

Het RIVM schrijft:

"In totaal staan er 133 middelen in de Ctgb-toelatingendatabank met een werkzame stof die onder de OECD-definitie (2021) van PFAS valt (13 biociden en 120 gewasbeschermingsmiddelen)."

PFAS:

- Verplaatsen zich over zeer grote afstanden (**duizenden kilometers**) door lucht en water
- Zijn gevaarlijk voor mens dier en het milieu

Titel: German agencies classify TFA as toxic substance

De kern: TFA is toxic to reproduction, very persistent and very mobile.

*"It does not provide any information about actual health risks on its own, **as the amount of the substance absorbed is a key determinant.**"*

Vindplaats: <https://www.umweltbundesamt.de/en/press/pressinformation/german-agencies-classify-tfa-as-toxic-substance>

Titel: Trifluoroacetate (TFA): Laying the foundations for effective mitigation

De kern: " *Trifluoroacetate (TFA) is a **very persistent** and **highly mobile** substance that can accumulate in certain environmental compartments.*"

Vindplaats: <https://www.umweltbundesamt.de/en/publikationen/trifluoroacetate-tfa-laying-the-foundations-for>

Titel: TFA in Water

Vuile PFAS-Erfenis Onder de Radar

De kern: " *Alle geanalyseerde watermonsters bevatten PFAS. Meer dan 98 procent van het totaal gedetecteerde PFAS bestond uit **TFA, een bekend afbraakproduct van PFAS-pesticiden** en andere PFAS-verbindingen.*"

" *Bijna geen enkele door de mens gemaakte chemische stof is stabielere dan TFA.*"

Vindplaats:

<https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2024/05/TFA-in-Water-Vuile-PFAS-Erfenis-onder-de-Radar.pdf>

Opmerking: PFAS valt uiteen tot TFA.

Titel: Een nevel van bestrijdingsmiddelen

Kern: PFAS-pesticiden verplaatsen door de lucht, " *Van de 69 in lucht aangetroffen stoffen zijn 9 (13%) toegelaten PFAS-pesticiden. Het gaat om de stoffen flonicamid, fluazinam, flumioxazin, flufenacet, fluopicolide, fluopyram, flutolanil, tolylfluanid en trifloxystrobin.*"

Vindplaats: <https://metenweten.nl/wp-content/uploads/2024/08/Verslag-Onderzoeksproject-Schone-Sier-Online.pdf>

Titel: New study suggests PFAS exposure in Norway is underestimated

Kern: TFA wordt teruggevonden in bloed, " *TFA was detected in the blood samples, and the measured levels are higher than for other PFAS that are routinely analysed at the institute.*"

<https://www.fhi.no/en/news/2026/study-suggests-PFAS-exposure-in-Norway-is-underestimated/>

Titel: Message from the Bottle

The Rapid Rise of TFA Contamination Across the EU

De kern: zie p. 10 voor een grafiek welke exponentiële toename van verontreiniging laat zien.

Vindplaats: https://www.pan-europe.info/sites/pan-europe.info/files/public/resources/reports/Message%20from%20the%20bottle_TFA%20in%20wine%20_23042025.pdf

Titel: Confirmed: ECHA classifies TFA as highly hazardous to early-life development - all PFAS pesticides must now be banned

De kern inzake bescherming van de mens: " *The European Chemicals Agency (ECHA) has officially classified trifluoroacetic acid (TFA) as toxic to reproduction (Category 1B), concluding it "may damage the unborn child" and is "suspected of damaging fertility"*"

De kern inzake milieu en de natuur: " *RAC's conclusions are based on evidence showing developmental harm in offspring of laboratory animals following prenatal TFA exposure: eye and skeletal malformations in rabbits; immune system and thyroid effects in rats; indications of effects on sperm quality. RAC also classified TFA as mobile, persistent and*

toxic, a serious hazard for the environment."

Vindplaats: <https://pan-europe.email-provider.eu/web/3xt9c0vpiv/y1hsoayu85/zhegtcuwvw/bvdmzpkf4u?lp-t=1781071204>

Titel: Gebruik van PFAS-pesticiden en risico's voor grondwater en bodem

De kern: PFAS die afbreken tot TFA komen voor in veel bestrijdingsmiddelen als werkzame stof, in Nederland zijn er 25 PFAS-pesticiden toegelaten. **In totaal zijn er 116 gewasbeschermingsmiddelen op de markt die deze 25 PFAS-pesticiden bevatten.**

zie ook '4.2 PFAS-pesticiden en TFA-vorming': TFA is een afbraakproduct (metaboliet) van PFAS houdende 'gewasbeschermingsmiddelen'.

Bron: https://www.clm.nl/wp-content/uploads/_pda/2025/11/1236-CLM-rapportage-PFAS-pesticiden-provincies.pdf

Titel: Minutes of the 77th Meeting of the Committee for Risk Assessment (RAC-77).

De kern: Volgens een nieuw oordeel van het Europese chemicaliënagentschap ECHA is TFA "*mogelijk schadelijk voor het ongeboren kind*" en "*vermoedelijk schadelijk voor de vruchtbaarheid*".

Trifluorazijnzuur (TFA) en andere vormen van trifluorazijnzuur zijn onder de CLP-verordening voorgedragen voor classificatie als stof met specifieke doelorgaan toxiciteit bij herhaalde blootstelling (STOT RE), als voortplantingstoxisch (Repr. 1B) en als PMT/vPvM. Dit houdt in dat langdurige blootstelling kan leiden tot orgaanschade, dat er een aangetoond risico is op schadelijke effecten op de voortplanting (waaronder effecten op het ongeboren kind), en dat deze stoffen in het milieu nauwelijks afbreken, zeer mobiel zijn in het watersysteem en zich daardoor kunnen ophopen in grond- en drinkwater.

Vindplaats: <https://www.actu-environnement.com/media/pdf/depeches/1131.pdf>

Gezamenlijke duiding

De gezamenlijke duiding van bovenstaande bronnen volgt hieronder.

In totaal zijn er 116 'gewasbeschermingsmiddelen' op de markt die deze 25 PFAS-pesticiden bevatten. PFAS breekt af tot onafbreekbaar TFA.

Het allerkleinste PFAS-molecuul heet trifluorazijnzuur (TFA). TFA is zeer mobiel en persistent: het breekt praktisch niet af en blijft daardoor permanent in het milieu aanwezig. Door deze combinatie van hoge mobiliteit en extreme persistentie kan TFA zich over zeer grote afstanden verspreiden. Het is goed wateroplosbaar, verplaatst zich via water en lucht en wordt inmiddels ook aangetroffen in het bloed van mensen. TFA vormt daarmee een risico voor de mens, waaronder ongeboren kinderen.

Het is aantoonbaar schadelijk voor het milieu en vormt een mogelijk significant effect op Natura 2000-gebieden.

Juist omdat reeds sprake is van een hoge achtergrondbelasting met TFA, draagt iedere toepassing bij aan verdere ophoping en verspreiding van deze praktisch onafbreekbare stof. Iedere aanvullende belasting vergroot daardoor de reeds bestaande druk op mens, milieu en Natura 2000-gebieden.

De Algemene Rekenkamer

De Algemene Rekenkamer publiceerde op 20 mei 2026 diverse documenten die relevant zijn inzake het kader ontoreikende wetgeving en naleving. Deze documenten worden hieronder besproken.

Overzichtspagina 'Weinig resultaat in 2025; langetermijndoelen voor Nederland uit zicht':

<https://www.rekenkamer.nl/actueel/nieuws/2026/05/20/weinig-resultaat-in-2025-langetermijndoelen-voor-nederland-uit-zicht>

Overzichtspagina 'Staat van de rijksverantwoording 2025 - Nu presteren voor de toekomst':

<https://www.rekenkamer.nl/documenten/2026/05/20/srv-2025>

Overzichtspagina 'Resultaten verantwoordingsonderzoek 2025 ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en Diergezondheidsfonds':

<https://www.rekenkamer.nl/documenten/2026/05/20/vo-2025-lvvv>

Met daar het rapport 'Verantwoordingsonderzoek LVVN en DGF':

<https://www.rekenkamer.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2026/05/20/vo-2025-lvvv/xiv-lvvv-wr.pdf>

In dat rapport staat relevante informatie waaruit blijkt dat de huidige regels en naleving ontoereikend zijn. Die informatie wordt besproken in de vorm van citaten hieronder.

p. 5

1. Onze conclusies

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan risico's opleveren voor de volksgezondheid, de waterkwaliteit en de natuur. Goede regelgeving en effectief toezicht kunnen die risico's beperken. Een deel van de huidige regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan echter niet of moeilijk gecontroleerd worden."

"Regelgeving gebruik gewasbeschermingsmiddelen niet op orde

*Gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt om gewassen te beschermen tegen insecten, schimmels en onkruid. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) controleert of telers de regels naleven. We hebben de controleerbaarheid van 14 belangrijke regels onderzocht en uit ons onderzoek blijkt dat de helft van deze regels moeilijk of niet controleerbaar is. **De regels en het toezicht op de naleving ervan bieden dan ook geen zekerheid over een juist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het gevoerde beleid beoordelen we daarom als zorgelijk.**"*

p. 17

"Niet spuiten dichtbij een kwetsbaar gebied

Er zijn momenteel geen Rijksregels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die concreet maken wat kwetsbare gebieden zijn en welke afstand tot deze gebieden moet worden aangehouden."

p. 18

"Maximumaantal toepassingen per jaar of per teeltcyclus

In de praktijk kan een inspecteur niet goed controleren of een teler onder de maximaal aantal toepassingen per jaar of per teeltcyclus is gebleven. De NVWA heeft dit in 2017 al gesignaleerd. Telers kunnen het aantal geregistreerde toepassingen eenvoudig 'kloppend' maken wanneer een inspecteur deze opvraagt."

p. 19

"De resultaten van het gevoerde beleid voor de regelgeving voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen beoordelen wij als zorgelijk. Dit oordeel baseren wij op het feit dat de helft van 14 belangrijke regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij open teelt, moeilijk of niet handhaafbaar is. De maatschappelijke gevolgen kunnen zijn dat dit risico's oplevert voor de volksgezondheid, de natuur en de waterkwaliteit."

p. 39

" 7.1 *Reactie minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur*
Regelgeving gewasbeschermingsmiddelen
De minister van LVVN herkent onze conclusie dat een deel van de onderzochte regels voor juist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in open teelten niet of onvoldoende controleerbaar en handhaafbaar zijn."

p. 41

" 7.2 *Nawoord Algemene Rekenkamer*
De minister van LVVN herkent onze conclusie dat een deel van de onderzochte regels voor het juist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in open teelten niet of onvoldoende controleerbaar en handhaafbaar is."

Het Ctgb aan de Tweede Kamer

Hieronder wordt geciteerd uit een brief van 06 mei 2026 van het Ctgb aan de Tweede Kamer. De vindplaats van die brief:

<https://www.ctgb.nl/documenten/2026/05/06/brief-ctgb-actie-eu-wetenschapstoets>

Hoewel de brief van het Ctgb ziet op een toekomstige wijziging van de toelating, zijn de daarin opgenomen constatering wel degelijk relevant voor de huidige situatie, aangezien daaruit volgt dat de huidige regels en toelating ontoereikend zijn.

Het Ctgb schrijft:

p. 3

"Dit effect treedt echter ook op bij het huidige periodieke herbeoordelingssysteem, waar het door alle verdragen soms 20 jaar duurt voordat een stof wordt herbeoordeeld."

p.4

"Bescherming mens en milieu

De auteurs zijn van mening dat als de periodieke herbeoordeling wordt afgeschaft de kans groot is dat stoffen op de markt blijven die bij langdurige blootstelling schadelijke effecten hebben op milieu en gezondheid. Dit is volgens de auteurs te wijten aan een beoordelingsmethode die onvoldoende in staat is langdurige effecten goed te voorspellen, zoals effecten op het zenuwstelsel of het immuunsysteem van mens of dier.

Het Ctgb kan deze redenering niet volgen. Dit pleit voor het ontwikkelen van een betere beoordelingsmethodiek. Zodra deze beschikbaar is, kan deze sneller worden ingezet in een risicogericht systeem voor stofherbeoordeling dan in een systeem met periodieke herbeoordeling. De EC moet in een risicogericht systeem dan immers met een werkprogramma komen waarin de voor die methodiek relevante stoffen zijn opgenomen. Dit pleit dus juist voor een risicogericht systeem en tegen een systeem van periodieke herbeoordeling waar je geen keuzes maakt en het soms 20 jaar duurt voordat een stof wordt herbeoordeeld."

"Het Ctgb merkt op dat het huidige systeem vastloopt en uit onze ervaring blijkt dat alleen capaciteitsuitbreiding zonder andere maatregelen niet tot het gewenste resultaat leidt."

p.5

"[...] Ctgb steunt deze aanbeveling niet, omdat het geen oplossing biedt voor het bestaande vastgelopen systeem"

Sterke toename in verkoop van PFAS-bestrijdingsmiddelen

Op 23 april 2026 publiceerde Natuur & Milieu het artikel 'Sterke toename in verkoop van PFAS-bestrijdingsmiddelen' op haar site.

Vindplaats: <https://natuurenmilieu.nl/publicatie/sterke-toename-in-verkoop-van-pfas->

[bestrijdingsmiddelen-geven-zorgen-om-drinkwatervoorziening/](#)

Onder de link 'Bekijk de volledige analyse' (<https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/Sterke-toename-in-verkoop-van-PFAS-bestrijdingsmiddelen-geven-zorgen-om-drinkwatervoorziening.pdf>) is een pdf met de titel 'Sterke toename in verkoop van PFAS-bestrijdingsmiddelen geven zorgen om drinkwatervoorziening' beschikbaar.

Er staat:

"PFAS bestrijdingsmiddelen

Een deel van de PFAS bestrijdingsmiddelen breken af in trifluorazijnzuur (TFA). Uit Deens onderzoek is gebleken dat TFA schadelijk is voor de reproductie van mensen en gemakkelijk uitlekt naar het grondwater (Miljø- og Ligestillingsministeriet, 2025). Daarbij kan de stof zeer slecht uit het water worden gezuiverd door zuiveringsinstallaties (Vewin, 2025). Dit betekent dat het een groot risico vormt voor onze drinkwatervoorziening. Voor het Deense Milieuagentschap was dit reden om zes TFA-vormende stoffen te verbieden in de landbouw (Figuur 1): fluopyram, fluazinam, diflufenican, mefentrifluconazol, tau-fluvalinaat, fluazifop-P-butyl (Natuur & Milieu, 2025).

Natuur & Milieu is daarom geschokt om de afzet in Nederland van deze zes stoffen te zien stijgen met 150%. De forse stijging, te zien in komt met name door fluazinam, waarvan in 2024 ruim 215.000 kilo is verkocht, waar dat in de jaren ervoor nog rond de 40.000 kilo lag."

Uit bovenstaande blijkt dat er sprake is van een acuut gevaar.

Omgevingsdienst West-Holland

Hieronder wordt geciteerd uit een rapport in opdracht van de Omgevingsdienst West-Holland, 'Handelingskader bodemonderzoek niet genormeerde gewasbeschermingsmiddelen'.

Vindplaats: <https://www.odwh.nl/themas/bodem/bodemonderzoek/>
Vindplaats pdf: <https://www.odwh.nl/wp-content/uploads/Handelingskader-bodemonderzoek-niet-genormeerde-gewasbeschermingsmiddelen-1.pdf>

In dat rapport staat relevante informatie waaruit blijkt dat de huidige regels ontoereikend zijn, zie hieronder.

p. 50

"Over het algemeen is het huidige paradigma voor risicobeoordeling gefragmenteerd en slaagt het er niet goed in cumulatieve en gecombineerde blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen vast te leggen, en de resulterende effecten op de menselijke gezondheid en ecosystemen te bepalen (Bopp et al, 2019; Devos et al, 2022; Sousa et al, 2022). Dit geldt ook voor wat betreft het beoordelen van risico's van andere potentieel giftige stoffen die in gewasbeschermingsmiddelen voorkomen, zoals formuleringshulpstoffen en synergisten (Mesnage en Antoniou, 2018; SAPEA, 2018)."

Bovenstaande laat zien dat regels en toelating ontoereikend zijn.

p. 53

"Synergisten en beschermstoffen maken geen onderdeel uit van de toelatingsdatabank van het Ctgb."

p. 122

"Resume - verspreiding buiten de agrarische perceel vaak onderschat"

p. 133

"Er zijn zelfs gevallen bekend waarin bestrijdingsmiddelen zijn aangetroffen in afgelegen natuurgebieden, zoals de Noordpool, **waar ijsberen besmet zijn geraakt. Hierbij dient te worden aangetekend dat diverse verspreidingsroutes niet of onvoldoende in de beoordelingsmodellen zijn verweven.**"

p. 133

"Gecombineerd effect van middelen tijdens een teeltseizoen
Op dit moment wordt niet gekeken naar de gecombineerde effecten van alle middelen die een boer gedurende één teeltseizoen op een veld gebruikt."

p. 152

"Veel laboratoria zijn momenteel uitgerust om een beperkt aantal stoffen te detecteren, wat betekent dat een aanzienlijk deel van de gebruikte chemicaliën onopgemerkt blijft. **Dit kan leiden tot onderschatting van de werkelijke milieu- en gezondheidsrisico's die gepaard gaan met het gebruik van deze middelen.**"

p. 169

"Een mengsel van stoffen Gewasbeschermingsmiddelen zijn vaak een mengsel van meerdere stoffen. Werkzame stoffen zijn de actieve bestanddelen in gewasbeschermingsmiddelen die verantwoordelijk zijn voor het bestrijden van plagen, ziekten of onkruid. Naast deze actieve stoffen bevatten gewasbeschermingsmiddelen, zoals synergisten en beschermstoffen (stoffen die de werking versterken) en formuleringshulpstoffen (stoffen die het gebruik makkelijker maken). **Uit de analyse blijkt dat alleen de werkzame stoffen duidelijk zijn geregistreerd, terwijl de informatie over de overige stoffen (om commerciële redenen) minder transparant is.**"

Wetterskip Fryslan

Het Wetterskip Fryslan heeft op haar site het volgende bericht geplaatst:

"Document: PFAS overal aanwezig in Friese wateren: Wetterskip Fryslân roept op tot totaalverbod PFAS"

Vindplaats: <https://wetterskip.frl/news/pfas-overal-aanwezig-in-friese-wateren-wij-roepen-op-tot-totaalverbod-pfas>

"Daarnaast komt trifluorazijnzuur (TFA) veel voor. Dit is een zeer mobiele en nauwelijks afbreekbare PFAS-variant. Verhoogde concentraties worden vooral gemeten in akkerbouwgebieden. De afbraak van PFAS-houdende gewasbeschermingsmiddelen tot TFA is nadrukkelijk in beeld als een belangrijke oorzaak."

"Grote zorgen

De gevolgen voor waterkwaliteit, natuur en volksgezondheid zijn groot, zegt Plantinga. 'Wat we zien is ronduit zorgwekkend. PFAS zit overal en vaak in te hoge concentraties in ons watersysteem. Deze stoffen verdwijnen niet en blijven zich ophopen."

Die pagina verwijst verder naar een overzichtspagina met meer informatie:

<https://wetterskipfryslan.notubiz.nl/dossiers/69111>

Een aantal van de daar te vinden documenten worden hieronder genoemd en geciteerd, met commentaar er onder.

Document: Memo dagelijks bestuur (31 maart 2026)

Vindplaats: https://wetterskipfryslan.notubiz.nl/document/17109312/1?connection_type=15&connection_id=69111

"Trifluorazijnzuur (TFA) is een kleine, zeer mobiele en persistente (nauwelijks afbreekbare) PFAS dat onder andere door industrie, airco's, genees- en **bestrijdingsmiddelen** in het milieu terecht komt."

Document: TFA in het beheergebied van Wetterskip Fryslân, Resultaten 2024 & 2025

Vindplaats: https://wetterskipfryslan.notubiz.nl/document/17109313/1?connection_type=15&connection_id=69111

"Vooral op meetpunten van het landelijk meetnet bestrijdingsmiddelen worden wel hogere TFA waarden aangetroffen, **waarschijnlijk als het gevolg van gebruik van PFAS-bestrijdingsmiddelen in de akkerbouw.**"

"TFA, of trifluorazijnzuur, is een korte keten PFAS-verbinding die zeer persistent is, maar zich ook heel makkelijk door het milieu kan verspreiden. TFA wordt tegenwoordig wereldwijd aangetroffen en de concentraties in het milieu zijn de afgelopen decennia sterk toegenomen (zie bijvoorbeeld het TFA wijnonderzoek1, graanproducten2 en ander onderzoek in verschillende matrices (Arp et al. 2024)3."

"Aanvullend wordt specifiek ingezoomd op het voorkomen van TFA in het akkerbouwgebied, vanwege het toenemende gebruik van PFAS-bestrijdingsmiddelen4. Zo is de afzet van PFAS-bestrijdingsmiddelen in 2023 met 67% toegenomen ten opzichte van de periode 2010-2020."

Opmerking: van bestaand gebruik (kader Habitatrichtlijn) kan geen sprake zijn.

"**Bronnen van TFA** zijn o.a. industriële activiteiten (productie van farmaceutische producten, brandblusmiddelen, gefluoreerde gassen en fluoropolymeren), atmosferische afbraak van bepaalde gefluoreerde gassen (fluorkoolwaterstoffen oftewel HFK's) afkomstig uit koelinstallaties en airconditioning die als opvolger van de reeds in 1994 verboden chloorfluorkoolwaterstoffen (CFK's) zijn ontwikkeld, **de al eerdergenoemde PFAS-bestrijdingsmiddelen**6 en als afbraakproduct van andere PFAS."

Opmerking: de provincie kan niet afzien van hh inzake PFAS houdende bestrijdingsmiddelen.

"In totaal zijn op dit moment echter 25 werkzame stoffen in 115 middelen die PFAS bevatten toegelaten. Van enkele van deze 25 is de toelating gestopt, maar is er nog wel een opgebruiktermijn."

Opmerking: Projecten in de zin van artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn met die middelen moeten meteen stilgelegd worden.

"In het landelijke grondwateronderzoek 202422 is TFA voor het eerst meegenomen en wordt in 73% van de filters aangetroffen."

Opmerking: in heel Nederland, dus ook in Drenthe niet uitgesloten.

"Het verband tussen verhoogde TFA gehalten en akkerbouw en boomgaardgebieden waar bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, wordt ook in het ondiepe grondwater van Utrecht gevonden."

Opmerking: ook in het grondwater.

Document: PFAS in het oppervlaktewater binnen het beheergebied van Wetterskip Fryslân Metingen in de periode januari - mei 2024

Vindplaats: https://wetterskipfryslan.notubiz.nl/document/17109316/1?connection_type=15&connection_id=69111

"Vanwege de risico's voor de volksgezondheid en milieu is een groot aantal PFAS (circa 100) aangewezen als Zeer Zorgwekkende Stof (ZZS) of als Potentieel Zeer Zorgwekkende stof. De Nederlandse overheid pakt ZZS met voorrang aan. ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu omdat ze bijvoorbeeld de voortplanting belemmeren, kankerverwekkend zijn of zich in de voedselketen ophopen."

Opmerkingen: door de brede werking/schade zijn ook significante effecten niet uit te sluiten. Belangrijk is dat ook de ophoping passend beoordeeld moet worden.

"Of PFAS daadwerkelijk gezondheidseffecten geven, hangt onder andere af van hoeveel PFAS mensen binnenkrijgen over de tijd."

Opmerking: die opmerking zal ook gelden voor andere diersoorten dan de mens.

"Van de effecten die hier worden genoemd, worden effecten op het immuunsysteem als eerste verwacht. Deze effecten kunnen al optreden als mensen over een langere periode kleine hoeveelheden PFAS binnenkrijgen. Daardoor is er een grotere kans om ziek te worden. **Bij de huidige blootstelling vanuit voedsel en kraanwater kunnen deze effecten niet worden uitgesloten** (Vragen en antwoorden over te veel blootstelling aan PFAS | RIVM)."

Opmerking: hier staat voor de mens dat een geringe extra blootstelling meteen significant is. Dit dient ook voor de beschermde gebieden passend beoordeeld te worden.

"4.2 Ecotoxicologische risico's
Zoals reeds in de inleiding benoemt zijn ecotoxicologische data voor PFAS nog niet ruim voor handen."

Opmerking: geen wetenschappelijke zekerheid.

"De beschikbaarheid van ecotoxiciteitsdata voor PFAS is nog niet volledig en zodoende moeten uitspraken hierover ook met de nodige voorzichtigheid worden behandeld. Op basis van de gevonden effectwaarden in de literatuur zijn risico's voor het onderwaterleven in ieder geval niet uit te sluiten voor de Lytse Feart, Jelsumer Feart en de hoofdwatergang op de vliegbasis."

Opmerking: geen wetenschappelijke zekerheid maakt dat het voorzorgsbeginsel een strikte invulling moet krijgen.

Titel: Message from the Bottle

The Rapid Rise of TFA Contamination Across the EU

De kern: zie p. 10 voor een grafiek welke exponentiele toename van verontreiniging laat zien.

Vindplaats: https://www.pan-europe.info/sites/pan-europe.info/files/public/resources/reports/Message%20from%20the%20bottle_TFA%20in%20wine%20_23042025.pdf

Titel: Confirmed: ECHA classifies TFA as highly hazardous to early-life development - all PFAS pesticides must now be banned

De kern inzake bescherming van de mens: "The European Chemicals Agency (ECHA) has officially classified trifluoroacetic acid (TFA) as toxic to reproduction (Category 1B), concluding it "may damage the unborn child" and is "suspected of damaging fertility"

De kern inzake milieu en de natuur: "RAC's conclusions are based on evidence showing developmental harm in offspring of laboratory animals following prenatal TFA exposure:

eye and skeletal malformations in rabbits; immune system and thyroid effects in rats; indications of effects on sperm quality. RAC also classified TFA as mobile, persistent and toxic, a serious hazard for the environment."

Vindplaats: <https://pan-europe.email-provider.eu/web/3xt9c0vpiv/y1hsoayu85/zhegtcuwvw/bvdmzpkf4u?lp-t=1781071204>

Titel: Gebruik van PFAS-pesticiden en risico's voor grondwater en bodem

De kern: PFAS die afbreken tot TFA komen voor in veel bestrijdingsmiddelen als werkzame stof, in Nederland zijn er 25 PFAS-pesticiden toegelaten. **In totaal zijn er 116 gewasbeschermingsmiddelen op de markt die deze 25 PFAS-pesticiden bevatten.**

zie ook '4.2 PFAS-pesticiden en TFA-vorming': TFA is een afbraakproduct (metaboliet) van PFAS houdende 'gewasbeschermingsmiddelen'.

Bron: https://www.clm.nl/wp-content/uploads/_pda/2025/11/1236-CLM-rapportage-PFAS-pesticiden-provincies.pdf

Titel: Minutes of the 77th Meeting of the Committee for Risk Assessment (RAC-77)

De kern: Volgens een nieuw oordeel van het Europese chemicaliënagentschap ECHA is TFA "*mogelijk schadelijk voor het ongeboren kind*" en "*vermoedelijk schadelijk voor de vruchtbaarheid*".

Trifluorazijnzuur (TFA) en andere vormen van trifluorazijnzuur zijn onder de CLP-verordening voorgedragen voor classificatie als stof met specifieke doelorgaantoxiciteit bij herhaalde blootstelling (STOT RE), als voortplantingstoxisch (Repr. 1B) en als PMT/vPvM. Dit houdt in dat langdurige blootstelling kan leiden tot orgaanschade, dat er een aangetoond risico is op schadelijke effecten op de voortplanting (waaronder effecten op het ongeboren kind), en dat deze stoffen in het milieu nauwelijks afbreken, zeer mobiel zijn in het watersysteem en zich daardoor kunnen ophopen in grond- en drinkwater.

Vindplaats: <https://www.actu-environnement.com/media/pdf/depeches/1131.pdf>

Het college van Drenthe heeft Provinciale staten een brief met rapport gestuurd.

Vindplaats is de vergadering Statencommissie van 08 apr 2026:

<https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie/2026/8-april/11:00/RAPPORTAGE-PFAS-PESTICIDEN-BRIEF-VAN-12-NOVEMBER-2025-incl-onderbouwing-PvdA-en-SP>

Directe link naar het document met de brief van GS en het rapport (van CLM):

<https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie/2026/08-april/09:30/RAPPORTAGE-PFAS-PESTICIDEN-BRIEF-VAN-12-NOVEMBER-2025/Cie191125-A17-PS-Rapportage-PFAS-pesticiden-COMPL-onderbouwing-PvdA-SP-10-03-2026.pdf>

Hieronder citaten uit de brief van GS (cursief) met een reactie er onder.

"sinds 2021 is de afzet van PFAS-pesticiden gestegen van ca. 150.000 kg (2010-2020) naar ruim 250.000 kg in 2023, vooral fungiciden"

"PFAS-pesticiden worden voornamelijk in akkerbouw en bollenteelt gebruikt, de hoeveelheid per provincie is afhankelijk van de mate waarin deze gewassen per provincie worden geteeld. Het totale gebruik van PFAS-pesticiden op het totale gewasareaal blijkt – op basis van de uitgevoerde berekening met data van 2020 – het hoogst te zijn in

Noord-Holland (bijna 14.000 kg), Groningen (ruim 12.000 kg) en Drenthe (11.000 kg) en het laagst in Utrecht (1.080 kg);"

"PFAS-pesticiden worden het meest toegepast in akkerbouwgewassen (aardappelen, suikerbieten, snijmais en wintertarwe) en in de bollenteelt (lelies en tulpen)"

"afbraakproducten (metabolieten) van PFAS-pesticiden zijn vaak ook nog zelf een PFAS: in bodem en water worden PFAS-pesticiden afgebroken tot minstens 134 metabolieten, waarvan 75% ook PFAS is."

Bovenstaande laat de omvang van het probleem zien.

"De laatste jaren is een grote stijging te zien in de afzet van PFAS-pesticiden (tot 75% toename in 2023) met name bij de schimmelbestrijdingsmiddelen. Mogelijke landbouwkundige oorzaken van de toename van het gebruik van PFAS-pesticiden zijn het uitfasen van andere werkzame stoffen (keuze in het middelenpakket wordt beperkter), maar ook de ontwikkeling van nieuwe varianten van schimmelziekten spelen hierin een grote rol."

Op de website van CDA Drenthe staat (letterlijk citaat):

"Sonja Hilgenga hoorde echter van een akkerbouwer dat op de etiketten van producten vaak niet goed te zien is óf producten PFAS bevatten. Zij noemde het noodzakelijk deze informatie te delen met de sector."

Bron: <https://www.cda.nl/drenthe/nieuws/cda-spreekt-over-pfas-dilemma/>

Overige rapporten

In dit hoofdstuk worden overige bronnen besproken over de afstand.

Rapport 'Verkenning Voortoets Gewasbeschermingsmiddelen' van Schuttelaar & Partners

In opdracht van het college van Drenthe over Natura 2000 is dit rapport opgesteld. Voor onderhavige procedure is het rapport van nut om de volgende constatering:

"**Hoewel berekeningen aangeven dat drift vanuit een verwaaiing van spuitvloeistof op grote afstand nauwelijks een rol speelt, worden stoffen toch kilometers verderop aangetroffen. Dit wijst erop dat andere routes als verdamping, atmosferische depositie en transport via stof waarschijnlijk belangrijke routes zijn.**"

Vindplaats rapport:

In het zaaksysteem van het [Drents Parlement](https://www.drentsparlement.nl/) (PS):

<https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie/2026/4-maart/09:30/BELEIDSONDERWERPEN-GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN-STATENSTUK-2026-8>

Directe link naar pdf:

<https://www.drentsparlement.nl/Vergaderingen/Statencommissie/2026/04-maart/09:30/BELEIDSONDERWERPEN-GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN-STATENSTUK-2026-8/PS010426-Cie040326-2026-8-Bijlage-4-Rapport-verkenning-voortoets-gewasbeschermingsmiddelen-van-Schuttelaars-en-Partners.pdf>

Rapport Pesticiden in terrestrische Natura 2000-gebieden

Het betreft het rapport van Wageningen Environmental Research, februari 2026, Rapport 3504 met citeertitel/vindplaats:

Van den Berg, S., Droge, S., Holterman, H.-J., & Buddendorf, B. (2026). *Pesticiden in terrestrische Natura 2000-gebieden: Verkennende beoordeling op aanwezigheid,*

blootstellingsroutes en potentiële ecologische risico's voor bodemorganismen en niet-doelwit geleedpotigen. (Rapport / Wageningen Environmental Research; No. 3504).
<https://doi.org/10.18174/708361>

Toegezonden naar de Tweede kamer op 23 febr. 2026:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2026Z03268&did=2026D07252>

Het rapport is opgesteld in het kader van de Habitatrictlijn meer heeft ook bevindingen van nut voor op andere wet- en regelgeving gebaseerde procedures. Hieronder citaten & opmerkingen.

"Emissiebronnen en blootstellingsroutes

*Vanwege de beperkte looptijd van het project, en omdat metingen van watermonsters in Natura 2000-gebieden slechts incidenteel zijn gerapporteerd, ligt de focus op (ongewervelde) terrestrische organismen en zijn hydrologische routes zoals afspoeling, drainage en aanvoer via oppervlaktewater niet meegenomen. Transport via of naar grondwater is eveneens buiten beschouwing gelaten. **Hierdoor blijven drie relevante routes over: druppelvormige spuitdrift, die met name naast de akker optreedt tijdens of kort na toediening (inclusief stofdrift van zaadcoatings of granulaat), vervluchtiging van pesticiden vanaf de akker en daaropvolgend atmosferische depositie, en verwaaiing van grondgebonden pesticiden vanaf de akker en daaropvolgend atmosferische depositie.** Zowel de vluchtige als grondgebonden pesticiden-residuen **kunnen regionaal en zelfs internationaal worden verspreid**, afhankelijk van weerscondities. Aangezien een groot deel van het oppervlak van Nederlandse Natura 2000-gebieden op meer dan 50 m afstand van landbouwpercelen ligt, is aangenomen dat atmosferische depositie de belangrijkste blootstellingsroute vormt (i.e. belangrijker dan bijvoorbeeld spuitdrift). Andere routes, zoals hydrologische aanvoer, kunnen lokaal echter eveneens bijdragen, en zullen in de toekomst tevens verkend moeten worden."*

- belangrijk: verplaatsing na spuiten dus driftreductie onvoldoende

- belangrijk m.b.t. afstand: **kunnen regionaal en zelfs internationaal worden verspreid**

p. 16

*"Over grotere afstanden dan een gebruikelijke bufferzone dient er rekening gehouden te worden met het volgende. Gezien de gemiddelde windsnelheid van 8-20 km/uur in Nederland, verloopt verwaaiing van drift gedurende een half uur na bespuiting, **vervluchtigde pesticiden en opwaaiend stof in dagen na de bespuiting, en daarna pas potentiële depositie, makkelijk over een afstand van meer dan 10 km.** In dit opzicht zijn afstanden van natuurgebieden in Nederland tot intensieve landbouwpercelen moeilijk beheersbaar om aanzienlijke reducties te waarborgen, en depositie in natuurgebieden volledig uit te sluiten. Een landelijke (of zelfs internationale) reductie in het gebruik van pesticiden is de enige maatregel die gegarandeerd tot een verminderde depositie in natuurgebieden zal leiden."*

- driftreductie dus niet voldoende

- **makkelijk over een afstand van meer dan 10 km**

p. 65

"6 Conclusies"

"Een landelijke (of zelfs internationale) reductie in het gebruik van pesticiden is de enige maatregel die gegarandeerd tot een verminderde depositie in natuurgebieden zal leiden."

"Cumulatieve effecten worden in de huidige risicobeoordelingskaders voor de toelating niet meegenomen."

Lijst stoffen

Uit diverse genoemde rapporten blijkt dat sommige stoffen zich verplaatsen tot buiten

het perceel waar die stoffen als bestrijdingsmiddel toegepast zijn. De volgende stoffen verplaatsen zich tot minimaal honderden meters buiten het perceel waar ze toegepast zijn:

1. 6-benzyladenine 1
2. Aclonifen
3. Ametoctradin
4. Antrachinon
5. Azoxystrobin
6. Bac-12
7. Bac-14
8. Boscalid
9. Buprofezin
10. Chloorprofam
11. Chloridazon
12. Clothianidine
13. Cyflumetofen
14. Cypermethrin
15. Cyprodinil
16. Ddac
17. Difenconazool
18. Difenyl
19. Difenylamine
20. Diflufenican
21. Dimethenamid
22. Dimethomorph
23. Dodemorph
24. Epoxiconazool
25. Ethofumesaat
26. Etofenprox
27. Etoxazole
28. Fenpropidin
29. Fenpropimorph
30. Fenylfenol-2
31. Fipronil
32. Fipronil-sulfone
33. Flonicamid
34. Fluazifop-p-butyl
35. Fluazinam
36. Fludioxonil
37. Flufenacet
38. Fluopicolide
39. Fluopyram
40. Fluroxypyr
41. Flutolanil
42. Fluxapyroxad
43. Fluoxastrobin
44. Fosthiazate
45. Fthalimide
46. Fthalimide (afbr. Folpet)
47. Glyfosaat
48. Heptenofos
49. Isoxaben
50. Lambda-cyhalothrin
51. Mandipropamid
52. Mcpa
53. Metobromuron
54. Metolachloor-s

55. Metoprothryn
56. Metribuzin
57. Mppa
58. Penconazole
59. Pendimethalin
60. Permethrin-cis
61. Permethrin-trans
62. Phenmedipham
63. Phoxim
64. Phthalimide
65. Piperonil-butoxide
66. Pirimicarb
67. Propamocarb hydrochloride
68. Propyzamide
69. Prosulfocarb
70. Prothioconazool-desthio
71. Pyraclostrobin
72. Pyridaben
73. Pyrimethanil
74. Tebuconazool
75. Teflubenzuron
76. Terbutylazine
77. Terbutylazine-desethyl
78. Triallaat
79. Trifloxystrobin
80. Triflumizole-fm-6-1
81. trimethacarb(345-)

(Einde bijlage)